EURÓPSKY PARLAMENT

2004 *2009*

Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci

2007/2145(INI)

1.9.2008

NÁVRH SPRÁVY

o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii v rokoch 2004 – 2007
(2008/0105(INI))

Výbor pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka

Spravodajca: Giusto Catania

PR_INI

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii v rokoch 2004 – 2007 (2008/0105(INI))

Európsky parlament,

- so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) zo 7. decembra 2000, prijatú 12. decembra 2007,

- so zreteľom na ciele vytvoriť z Únie priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti a zároveň zaviesť zásady slobody, demokracie, dodržiavania základných práv a právneho štátu stanovené v článkoch 6 a 7 Zmluvy o Európskej únii (EÚ),

- so zreteľom na inovácie, na ktorých sa vlády členských štátov dohodli 13. decembra 2007 podpísaním Lisabonskej zmluvy, z ktorých medzi najdôležitejšie patrí priznanie právne záväzného charakteru charte a povinnosť dodržiavať Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

- so zreteľom na smernicu Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod[1] a smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní[2],

- so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 168/2007 z 15. februára 2007, ktorým sa zriaďuje Agentúra Európskej únie pre základné práva[3] (ďalej len „agentúra“),
- so zreteľom na správy agentúry a Európskeho strediska pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie a správy príslušných mimovládnych organizácií (MVO),

- so zreteľom na rozhodnutia Súdneho dvora Európskych spoločenstiev a Európskeho súdu pre ľudské práva,

- so zreteľom na výročné správy o situácii v oblasti základných práv v Európskej únii vypracované sieťou nezávislých expertov Európskej únie,

- so zreteľom na správy orgánov Rady Európy, najmä správy parlamentného zhromaždenia a komisára pre ľudské práva o situácii v oblasti ľudských práv v Európskej únii,

- so zreteľom na svoje uznesenia v oblasti základných práv a ľudských práv,

- so zreteľom na sériu verejných stretnutí a výmen názorov, ktoré v rámci príprav na vypracovanie tohto uznesenia zorganizoval Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci, najmä na stretnutie so sudcami ústavných a najvyšších súdov dňa 8. októbra 2007 a na stretnutie s komisárom Rady Európy pre ľudské práva,

- so zreteľom na článok 45 rokovacieho poriadku,

[1] Ú. v. EÚ L 180, 19.7.2000, s. 22.
[2] Ú. v. EÚ L 303, 2.12.2000, s. 16.
[3] Ú. v. EÚ L 53, 22.2.2007, s. 1.

- so zreteľom na správu Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci a stanovisko Výboru pre kultúru a vzdelávanie (A6-0000/2008),

A. keďže v článku 6 Zmluvy o EÚ sa uvádza, že Európska únia sa zakladá na spoločenstve hodnôt a dodržiavaní základných práv, ktoré zaručuje Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ktoré vyplývajú zo spoločných ústavných tradícií členských štátov,

B. keďže Európsky parlament ako priamo volený zástupca občanov Únie považuje presadzovanie týchto zásad za svoju významnú povinnosť, najmä vzhľadom na skutočnosť. že právo jednotlivca odvolať sa na súdy Spoločenstva je za súčasného stavu zmlúv veľmi obmedzené,

C. keďže zavedenie postupu kontroly zlučiteľnosti legislatívnych návrhov s chartou je jedným z nevyhnutných dôsledkov jej prijatia 7. decembra 2000, čo uznala aj Komisia prijatím ustanovení v tejto oblasti v roku 2001 a ako pripomenul samotný Parlament prijatím uznesenia 15. marca 2007 o dodržiavaní Charty základných práv v legislatívnych návrhoch Komisie: metodika systematickej a prísnej kontroly,

D. keďže v Lisabonskej zmluve predloženej na ratifikáciu sa výslovne uvádza odkaz na chartu a priznáva sa jej rovnaká právna sila, akú majú zmluvy,

E. keďže v prípade začlenenia charty do primárneho práva Únie nadobudnú práva, ktoré sú v nej ustanovené, záväzný charakter prostredníctvom sekundárneho práva, ktorým sa budú vykonávať,

F. keďže charta sa nezávisle od svojho právneho štatútu stala v priebehu rokov zdrojom inšpirácie v judikatúre európskych súdov, ako sú Súd prvého stupňa a Súdny dvor Európskych spoločenstiev, Európsky súd pre ľudské práva a množstvo ústavných súdov,

G. keďže skutočná „kultúra základných práv“ v Únii si vyžaduje vytvorenie globálneho systému kontroly dodržiavania týchto práv, ktorý by zahŕňal Radu a rozhodnutia prijaté v rámci medzivládnej spolupráce, pričom ochrana základných práv nespočíva len vo formálnom dodržiavaní predpisov, ale aj v ich aktívnom presadzovaní a v zasahovaní v prípade ich porušenia alebo nedostatočných opatrení zo strany členských štátov,

Úvod

1. domnieva sa, že účinná ochrana a podpora základných práv je základom demokracie v Európe a je kľúčovou podmienkou upevňovania európskeho priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti;

2. vyjadruje poľutovanie nad tým, že členské štáty sa aj naďalej vyhýbajú kontrole na európskej úrovni zameranej na ich vlastné politiky a postupy v oblasti ľudských práv a snažia sa obmedziť ochranu týchto práv na výlučne vnútorný rámec, čo poškodzuje aktívnu úlohu, ktorú vo svete zohráva Európska únia ako obhajca ľudských práv, a narúša dôveryhodnosť vonkajšej politiky EÚ v oblasti ochrany základných práv;

3. pripomína, že v súlade s článkom 6 ods. 2 Zmluvy o EÚ je poslaním Európskeho súdneho dvora dbať na dodržiavanie základných práv, ktoré vyplývajú zo spoločných ústavných tradícií členských štátov a z Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ale aj z iných nástrojov medzinárodného práva;

4. zdôrazňuje, že aj keď spoločné ústavné tradície členských štátov môžu byť pre Súdny dvor zdrojom inšpirácie pri vypracúvaní judikatúry v oblasti základných práv, členské štáty nemôžu usudzovať, že by charta poskytovala nižšiu úroveň ochrany určitých práv ako záruky poskytované ich vlastnou ústavou v snahe znížiť úroveň týchto záruk;

5. víta článok 53 charty, ktorý Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev umožňuje prehĺbiť jeho judikatúru v oblasti základných práv, čo týmto právam poskytne právny základ, ktorý je nevyhnutný z hľadiska rozvoja európskeho práva;

Všeobecné odporúčania

6. domnieva sa, že uplatňovanie základných práv musí byť cieľom všetkých európskych politík; zastáva názor, že inštitúcie Európskej únie by ich preto mali aktívne podporovať, chrániť a plne zohľadňovať pri vypracúvaní a prijímaní právnych predpisov;

7. víta vytvorenie agentúry, ktoré predstavuje prvý krok k plneniu požiadaviek Európskeho parlamentu vytvoriť integrovaný regulačný a inštitucionálny rámec zameraný na to, aby sa charta stala účinnou a aby sa zabezpečil súlad so systémom zavedeným Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd; pripomína však, že v súhrnnej výročnej správe o ľudských právach vypracovanej sieťou nezávislých expertov EÚ v oblasti ľudských práv, zverejňovaných až do roku 2005, sa skúmalo uplatňovanie všetkých práv uznávaných chartou vo všetkých členských štátoch, a vyjadruje preto znepokojenie nad tým, že v dôsledku obmedzeného mandátu agentúry a rozpustenia siete nezávislých expertov sa zo systematického vyšetrovania môže vylúčiť celý rad dôležitých oblastí politiky v oblasti ľudských práv v Európe, najmä protiteroristické politiky, zlé zaobchádzanie a používanie sily zo strany polície, právo na spravodlivý súdny proces, násilie páchané na ženách a obchodovanie s ľuďmi;

8. zdôrazňuje, že pokiaľ ide o obmedzený mandát agentúry, otázky týkajúce sa ľudských práv nemožno umelo rozdeliť podľa oblastí spadajúcich pod prvý, druhý alebo tretí pilier tak, ako sa členské štáty rozhodli vymedziť rozsah právomocí Európskej únie, pretože základné práva sú nedeliteľným celkom a navzájom súvisia; domnieva sa, že je preto potrebné, aby si Komisia a Rada v spolupráci s agentúrou najskôr utvorili celkový prehľad o hlavných problémoch v oblasti ľudských práv v členských štátoch, ktorý by presahoval prísne vymedzený európsky rámec, bez toho, aby sa obmedzili na aktuálne témy Európskej únie, či na jej osobitné právne a politické nástroje a aby zistili, ktoré problémy v oblasti ľudských práv v členských štátoch sa opakujú a sú aktuálne, a aby zvážili všetky existujúce mechanizmy na medzinárodnej a európskej úrovni;

9. žiada Komisiu a Radu, aby využili informácie dostupné vďaka monitorovaniu, ktoré v rámci Európskej únie vykonávajú agentúra, Rada Európy, kontrolné orgány OSN, vnútroštátne inštitúty pre ľudské práva a mimovládne organizácie, a aby na ich základe prijali nápravné opatrenia alebo preventívny právny rámec;

10. vyhradzuje si právo monitorovať činnosť agentúry v rámci Európskej únie a riešiť otázky súvisiace s ľudskými právami, ktoré nespadajú do rozsahu pôsobnosti agentúry, a žiada Komisiu, aby v súlade so svojou úlohou strážcu zmlúv konala rovnako;

11. žiada Radu, aby do svojich budúcich výročných správ o situácii v oblasti ľudských práv vo svete začlenila aj analýzu situácie vo svete, ako aj v každom členskom štáte; domnieva sa, že takouto spoločnou analýzou by sa zdôraznilo, že Únia sa rovnako angažuje v oblasti ochrany ľudských práv tak vnútri, ako aj mimo svojich hraníc, aby sa predišlo uplatňovaniu rozličného prístupu v závislosti od prípadu (dvojakých noriem);

12. vyzýva členské štáty, aby prijali opatrenia s cieľom zabezpečiť vnútroštátnym inštitúciám pre ľudské práva vytvoreným v rámci parížskych zásad OSN nezávislé postavenie od výkonnej moci a od postačujúcich finančných prostriedkov, predovšetkým zohľadnením skutočnosti, že jednou z úloh týchto orgánov je preskúmať politiky v oblasti ľudských práv, s cieľom zamedziť nedostatkom a navrhnúť zlepšenia, pričom platí, že efektívnosť sa meria v prvom rade podľa prevencie, a nie iba na základe riešenia problémov;

13. naliehavo žiada Radu, aby pretvorila svoju pracovnú skupinu ad hoc pre ľudské práva a občianstvo na stálu pracovnú skupinu, ktorá by pracovala súbežne s pracovnou skupinou pre ľudské práva (COHOM), a nabáda Komisiu, aby portfólio základných ľudských práv a slobôd zverila len jednému komisárovi;

14. pripomína, že z politického hľadiska považuje za zásadné začleniť podporu základných práv medzi stanovené ciele pri zjednodušovaní alebo reorganizácii *acquis communautaire*; žiada, aby sa ku všetkým novým politikám, legislatívnym návrhom a programom prikladali hodnotenia vplyvu v oblasti dodržiavania ľudských práv a aby takéto hodnotenia boli neoddeliteľnou súčasťou odôvodnenia návrhu;

15. žiada predsedníctvo Rady, aby usporiadalo fórum mimovládnych organizácií pre ľudské práva a umožnilo tak občianskej spoločnosti a európskym inštitúciám viesť rozsiahle diskusie o otázkach ľudských práv v členských štátoch; zdôrazňuje, že toto fórum musí byť otvorené čo najväčšiemu počtu účastníkov;

Spolupráca s Radou Európy a inými medzinárodnými inštitúciami a organizáciami zodpovednými za ochranu základných práv

16. víta perspektívu pristúpenia Európskej únie k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv, a to aj v prípade, že toto pristúpenie neprinesie žiadne zásadné zmeny vzhľadom na to, že „keď sa Súdnemu dvoru predkladajú otázky súvisiace s právami a slobodami uvedenými v Európskom dohovore ľudských práv, tento dohovor sa (už) akceptuje ako riadna súčasť právneho poriadku Únie“[1];

17. pripomína významnú úlohu inštitúcií a kontrolných mechanizmov Rady Európy v oblasti ľudských práv, ako aj jej rôznych dohovorov; naliehavo žiada inštitúcie EÚ a agentúru,

[1] Rada Európy – Európska únia: „Spoločná ambícia pre európsky kontinent“, správa Jean-Claudea Junckera, 11. apríl 2006, s.4

aby vychádzali z tejto skúsenosti, aby tieto mechanizmy zohľadnili a začlenili ich do postupov vytvárania sietí a využívali normy, ktoré vypracovala Rada Európy, a iné hmatateľné výsledky jej činnosti; vyzýva, aby sa v plnej miere využíval potenciál memoranda o porozumení medzi Radou Európy a Európskou úniou;

18. vyzýva na posilnenie spolupráce medzi jednotlivými inštitúciami a organizáciami zodpovednými za ochranu základných práv, tak na európskej, ako aj medzinárodnej úrovni;

19. opätovne zdôrazňuje, že pre dôveryhodnosť Európskej únie vo svete je veľmi dôležité, aby Únia neuplatňovala dvojaké normy vo vonkajšej a vnútornej politike;

20. domnieva sa, že hoci Európska únia ako taká nie je zmluvnou stranou dohovorov či iných medzinárodných právnych nástrojov v oblasti základných práv, ku ktorým pristúpili všetky jej členské štáty, vyplýva pre ňu povinnosť riadiť sa ich ustanoveniami, prípadne odporúčaniami, ktoré vydávajú orgány vytvorené na ich základe, pokiaľ právo Únie neposkytuje rovnakú alebo väčšiu úroveň ochrany; želá si, aby Súdny dvor uplatňoval tento prístup prostredníctvom svojej judikatúry;

21. odporúča Európskej únii, aby s medzinárodnými inštitúciami a organizáciami zodpovednými za ochranu základných práv uzavrela dohody o spolupráci, najmä s Úradom vysokého komisára OSN pre ľudské práva a inými orgánmi tejto organizácie, ktoré v tejto oblasti zohrávajú nejakú úlohu, ako aj s Úradom pre demokratické inštitúcie a ľudské práva a s Vysokým komisárom pre národnostné menšiny Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe;

Ľudské práva a bezpečnosť

22. zdôrazňuje potrebu vyhodnocovať a plne dodržiavať základné práva a osobné slobody primerane podľa vývoja právomocí Únie; v súvislosti s tým sa domnieva, že tieto dva ciele – dodržiavať základné práva a zaručiť kolektívnu bezpečnosť – sú zlučiteľné a že primeranými politikami možno zamedziť tomu, aby represívny prístup ohrozoval osobné slobody;

23. dôrazne pripomína právo každej zatknutej osoby využívať všetky súdne záruky, prípadne pomoc diplomatickej misie krajiny, ktorej je štátnym občanom, a služby nezávislého tlmočníka;

24. vyjadruje znepokojenie nad skutočnosťou, že medzinárodná spolupráca v oblasti boja proti terorizmu často viedla k zníženiu úrovne ochrany ľudských práv a základných slobôd a domnieva sa, že EÚ by mala ráznejšie konať na medzinárodnej úrovni s cieľom presadzovať skutočnú stratégiu založenú na úplnom dodržiavaní medzinárodných noriem a záväzkov v oblasti ľudských práv; domnieva sa, že v rámci tejto stratégie sa musí zohľadniť potreba účinného súdneho dohľadu nad spravodajskými službami, aby sa zamedzilo tomu, že informácie získané mučením alebo zlým zaobchádzaním alebo za iných podmienok, ktoré nezodpovedajú medzinárodným normám v oblasti ľudských práv, sa využijú ako dôkazy v rámci súdnych konaní, a to aj v štádiu vyšetrovania;

25. naliehavo žiada inštitúcie EÚ a členských štátov, aby uplatňovali odporúčania uvedené v jeho uznesení zo 14. februára 2007 o údajnom využívaní európskych krajín prostredníctvom CIA na účely prepravy a nezákonného zadržiavania väzňov[1], ktorých cieľom je objasniť úlohu členských štátov v nezákonnej praxi mimoriadneho vydávania zadržaných osôb;

Diskriminácia

Všeobecné poznámky

26. trvá na rozlišovaní medzi ochranou menšín a antidiskriminačnými politikami; domnieva sa, že rovnosť príležitostí je základným právom všetkých osôb, a nie privilégiom, a že neprináleží len občanom určitého členského štátu; zastáva názor, že proti všetkým formám diskriminácie treba bojovať rovnako intenzívne;

27. žiada členské štáty a Komisiu, aby plne uplatňovali odporúčania agentúry uvedené v kapitole 7 jej prvej výročnej správy[2];

28. so znepokojením sleduje neuspokojivú situáciu realizácie antidiskriminačných politík a v tejto súvislosti podporuje hodnotenie výročnej správy agentúry za rok 2008; nabáda členské štáty, ktoré tak doteraz neurobili, aby konkretizovali realizáciu týchto politík, najmä smernice 2000/43/ES a smernice 2000/78/ES, a pripomína, že týmito smernicami sa zavádza minimálny štandard, preto by sa mali stať základom, na ktorom bude spočívať komplexná politika boja proti diskriminácii;

29. žiada členské štáty, ktoré tak doteraz neurobili, aby ratifikovali protokol č. 12[3] Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv vzhľadom na to, že predpisuje všeobecný zákaz akejkoľvek diskriminácie a zaručuje, že nikto nebude z akéhokoľvek dôvodu diskriminovaný žiadnym štátnym orgánom; takéto ustanovenie zatiaľ nie je uvedené v platných právnych aktoch Európskej únie, ani Rady Európy;

30. vyzýva Komisiu, aby pokračovala v činnosti zameranej na predloženie návrhu balíka legislatívnych opatrení, ktorý by okrem iného zahŕňal doteraz odkladaný návrh rozšíriť rozsah pôsobnosti smernice 2000/43/ES na všetky ostatné formy diskriminácie, čím by sa zároveň uplatnil článok 21 charty, ktorý poskytuje väčšiu mieru pružnosti ako článok 13 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, pretože je v ňom uvedený odkaz na ďalšie formy diskriminácie, ako sú farba pleti, sociálny pôvod, genetické vlastnosti, jazyk, politické alebo iné názory, príslušnosť k menšine, majetok alebo pôvod; znovu zdôrazňuje, že ak by sa určitým formám diskriminácie priznal na legislatívnej úrovni prednostný význam, znamenalo by to zavedenie určitého druhu hierarchie v rámci jej jednotlivých foriem, čo by sa nemalo stať;

31. vyzýva Komisiu, aby zapojila agentúru do legislatívneho procesu Spoločenstva v oblasti boja proti diskriminácii, aby jej tak umožnila zohrávať významnú úlohu ako pravidelného zdroja aktuálnych a presných informácií, ktoré sú relevantné

[1] Ú. v. EÚ C 287 E, 29.11.2007, s. 309
[2] Výročná správa Európskej agentúry pre základné práva za rok 2008, zverejnená 24. júna 2008
[3] Protokol č. 12 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný 4. novembra 2000

pri vypracúvaní doplnkových právnych predpisov, pričom agentúru bude zároveň žiadať o stanovisko v prípravnej fáze vypracúvania návrhov právnych aktov;

32. vyzýva Radu, aby vyvinula maximálne úsilie s cieľom dospieť k dohode o návrhu Komisie týkajúceho sa rámcového rozhodnutia Rady o boji proti niektorým formám a prejavom rasizmu a xenofóbie prostredníctvom trestného práva[1]; pripomína svoje stanovisko podporujúce návrh zo 14. novembra 2007; žiada Komisiu, aby po porade s agentúrou navrhla podobný právny akt na boj proti homofóbii;

33. je znepokojený nízkou úrovňou znalostí o antidiskriminačných právnych predpisoch v členských štátoch a žiada Komisiu a členské štáty, aby zdvojnásobili úsilie s cieľom zvýšiť túto úroveň; zároveň kladie dôraz na skutočnosť, že právne predpisy sú účinné len vtedy, keď občania majú ľahký prístup k súdom, keďže ochranný režim ustanovený antidiskriminačnými smernicami závisí od podnetov obetí;

34. domnieva sa, že okrem právnych nástrojov a možností nápravy sa boj proti diskriminácii musí nevyhnutne zakladať na vzdelávaní, podpore osvedčených postupov a informačných kampaniach zameraných na širokú verejnosť a na tie oblasti a sektory, v ktorých sa objavuje diskriminácia; žiada vnútroštátne a miestne orgány verejnej moci, aby pri vzdelávacej činnosti a podpore antidiskriminačných politík využívali vzdelávacie nástroje, ktoré pripravila agentúra a Rada Európy;

35. zdôrazňuje, že koncept pozitívnej činnosti, ktorý je uznaním skutočnosti, že v určitých prípadoch si efektívna činnosť v rámci boja proti diskriminácii vyžaduje aktívny zásah zo strany orgánov, aby sa obnovila vážne narušená rovnováha, nemožno obmedziť na koncept kvót; zdôrazňuje, že takéto činnosti môžu v praxi nadobudnúť najrozličnejšie formy, ako je záruka prijímacieho pohovoru, prednostný prístup k školeniu pripravujúcemu na prácu, v ktorej sú niektoré komunity nedostatočne zastúpené, prednostné informovanie o pracovných príležitostiach pre niektoré komunity a zohľadňovanie profesionálnej skúsenosti, a nie iba kvalifikácie;

36. domnieva sa, že zhromažďovanie údajov o situácii menšín a znevýhodnených skupín má svoj význam, ako sa zdôrazňuje v niekoľkých správach Európskeho strediska pre monitorovanie rasizmu a xenofóbie a agentúry; žiada členské štáty, aby zverejnili podrobné štatistiky o rasovo motivovaných trestných činoch a aby vypracovali prieskumy o trestných činoch a/alebo obetiach trestných činov, ktoré umožnia zhromaždenie kvantitatívnych a porovnateľných údajov o obetiach týchto trestných činov;

Menšiny

37. konštatuje, že v dôsledku nedávneho rozšírenia EÚ pribudlo k približne päťdesiatim menšinovým skupinám, ktoré už existovali v 15 členských krajinách EÚ, takmer sto menšinových skupín, a zdôrazňuje, že vzhľadom na nízky percentuálny podiel usadených prisťahovalcov, utečencov a cudzincov z tretích krajín a na viditeľnejšiu prítomnosť autochtónnych („tradičných“) menšín v členských štátoch strednej a východnej Európy, v nich boli migračné a integračné politiky oddelené od menšinových politík;

[1] (11522/2007 - C6-0246/2007 - 2001/0270(CNS))

38. zdôrazňuje, že v politike Spoločenstva neexistuje spoločné kritérium pre práva národnostných menšín a že neexistuje ani spoločná definícia EÚ príslušnosti k národnostnej skupine; odporúča, aby sa takáto definícia vymedzila na európskej úrovni na základe odporúčania 1201 Rady Európy (1998);

39. domnieva sa, že osoby bez štátnej príslušnosti s trvalým bydliskom v členských štátoch sa v Európskej únii nachádzajú v osobitnej situácii, pretože niektoré členské štáty na ne kladú neodôvodnené požiadavky alebo požiadavky, ktoré nie sú úplne nevyhnutné, čo ich v porovnaní s občanmi väčšinovej skupiny diskriminuje; žiada preto, aby všetky dotknuté členské štáty ratifikovali dohovory OSN týkajúce sa štatútu osôb bez štátnej príslušnosti a obmedzenia počtu osôb bez štátnej príslušnosti (1954, 1961); žiada členské štáty, ktoré v deväťdesiatych rokoch dosiahli alebo opätovne získali zvrchovanosť, aby so všetkými osobami, ktoré mali na ich území bydlisko pred týmto obdobím, zaobchádzali rovnako ako s väčšinovými skupinami, a vyzýva ich, aby systematicky nachádzali spravodlivé riešenia problémov, ktorým čelia všetky obete diskriminačných postupov, založené na odporúčaniach medzinárodných organizácií;

Rómovia

40. domnieva sa, že rómska komunita potrebuje osobitnú ochranu, keďže sa po rozšírení Únie stala jednou z najdôležitejších menšín v EÚ; zdôrazňuje, že táto komunita bola počas celej svojej histórie marginalizovaná, pričom sa bránilo jej rozvoju v určitých kľúčových oblastiach z dôvodu diskriminácie a vylúčenia, ktorých rozmer časom narastal;

41. domnieva sa, že sociálne vylúčenie a diskriminácia rómskych komunít je preukázaným faktom napriek právnym, politickým a finančným nástrojom, ktoré sa zaviedli na európskej úrovni s cieľom bojovať proti tomuto javu; konštatuje, že rozdrobené a nekoordinované úsilie Únie a členských štátov doteraz neprinieslo štrukturálne a trvalé zlepšenie situácie Rómov, najmä v kľúčových oblastiach, ako je prístup k vzdelaniu, ubytovaniu a zamestnaniu, a že toto zlyhanie sa dnes už verejne uznáva;

42. vyjadruje poľutovanie nad tým, že neexistuje globálna a integrovaná politika EÚ zameraná osobitne na diskrimináciu Rómov, ktorá by riešila najzávažnejšie problémy, ktorým čelia a ktoré zaznamenal určitý počet mechanizmov kontroly dodržiavania ľudských práv vrátane predvstupového hodnotenia Európskej komisie, rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a správ agentúry; potvrdzuje, že spoločnou povinnosťou Únie je nájsť odpoveď na tieto problémy, ktoré predstavujú jednu z najrozsiahlejších a najzložitejších otázok v oblasti ľudských práv, a že Únia musí v tomto smere začať rázne konať;

43. zdôrazňuje potrebu globálneho prístupu nediskriminácie, založeného na ľudských právach, v ktorom sa zohľadňuje európsky rozmer diskriminácie Rómov; domnieva sa, že rámcová stratégia Európskej únie zameraná na začlenenie Rómov by sa mala zameriavať na riešenie týchto problémov:

- segregácia Rómov pri prístupe k ubytovaniu a ich vylúčenie zo zamestnania a verejného vzdelávania,

- časté odopieranie ich práv verejnými orgánmi a ich nedostatočné politické zastúpenie,

- zväčša neuspokojivé záruky proti rasovej diskriminácii na miestnej úrovni a veľmi malý počet vhodných integračných programov, diskriminácia v zdravotnej starostlivosti vrátane násilných sterilizácií a nedostatku vhodných informácií o plánovanom rodičovstve a prístupe k antikoncepcii,

- diskriminácia zo strany polície, najmä (úmyselné) prípady streľby, požiarov, bitia či iného násilia, ktoré nie sú predmetom nezávislého vyšetrovania, ani nie sú trestne stíhané; rasové profilovanie, okrem iného digitálnym snímaním odtlačkov prstov a iných foriem zberu údajov a veľké právomoci polície s možnosťou konať podľa vlastného uváženia, ktoré vedú k prípadom zneužívania bez disciplinárnych dôsledkov, školiace a osvetové programy týkajúce sa nediskriminácie zo strany polície, ktoré prakticky neexistujú;

Rovnosť príležitostí

44. vyzýva členské štáty, aby zlepšili dodržiavanie, ochranu a uplatňovanie práv uvedených v Dohovore OSN o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, a žiada dotknuté členské štáty, aby stiahli svoje výhrady a ratifikovali opčný protokol k tomuto dohovoru[1];

45. žiada, aby sa osobitná pozornosť venovala situácii žien patriacich k etnickým menšinám a prisťahovalkyniam, pretože ich marginalizáciu zvyšuje viacstranná diskriminácia tak zvonku, ako aj z vnútra ich vlastných komunít; odporúča prijatie vnútroštátnych akčných plánov tak, aby sa účinne čelilo viacstrannej diskriminácii, najmä v prípadoch, keď problémy súvisiace s diskrimináciou riešia rôzne orgány určitého členského štátu;

46. zdôrazňuje, že je potrebné uznať násilie, ktorému sú vystavené ženy z dôvodu pohlavia, predovšetkým domáce násilie, a bojovať proti nemu na európskej i vnútroštátnej úrovni, vzhľadom na to, že ide o rozšírené a často podceňované porušenie práv žien, a preto žiada členské štáty, aby prijali vhodné opatrenia s cieľom zaručiť ženám život bez akejkoľvek formy násilia a aby náležite zohľadnili Deklaráciu o odstránení násilia páchaného na ženách[2]; vyzýva Komisiu, aby predložila legislatívny návrh zameraný na boj proti násiliu páchanému na ženách a na ochranu obetí tohto násilia;

47. zdôrazňuje potrebu prehlbovať informovanosť verejnosti o práve na reprodukčné a sexuálne zdravie a vyzýva členské štáty, aby zaviedli vhodnú sexuálnu výchovu, dôverné informačné a poradenské služby a aby uľahčili prístup k antikoncepčným metódam s cieľom zabrániť nežiaducim tehotenstvám a nelegálnym a rizikovým interrupciám;

48. zdôrazňuje, že aj napriek dosiahnutému pokroku v oblasti zamestnávania žien a vysokej úrovni ich vzdelania sú ženy za rovnakú prácu aj naďalej odmeňované menej

[1] Opčný protokol k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, prijatý 15. októbra 1999
[2] Deklarácia OSN o odstránení násilia páchaného na ženách, prijatá 20. decembra 1993

ako muži, sú menej zastúpené v rozhodovacích pozíciách a zamestnávatelia sa na ne pozerajú s nedôverou, pokiaľ ide o tehotenstvo a materstvo;

49. žiada členské štáty a sociálnych partnerov, aby prijali potrebné opatrenia na boj proti sexuálnemu a morálnemu obťažovaniu na pracovisku;

50. trvá na potrebe podporovať ženy v ich profesionálnej kariére; nabáda Komisiu a členské štáty, aby presadzovali spoločnú rodičovskú dovolenku a otcovskú dovolenku a aby rovnomerne rozložili náklady na príspevky na materskú a otcovskú dovolenku tak, aby ženy už nepredstavovali nákladnejšiu pracovnú silu ako muži;

51. žiada členské štáty, aby v spojení so sociálnymi partnermi bojovali proti diskriminácii tehotných žien na trhu práce a aby podnikli všetky potrebné kroky na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany matiek; žiada Komisiu, aby vykonala podrobnejšie hodnotenie súladu vnútroštátnych ustanovení s právom Spoločenstva v tejto oblasti a aby v prípade potreby predložila primerané návrhy revízie právnych predpisov Spoločenstva;

52. upriamuje pozornosť na veľký počet partnerov (najmä žien) samostatne zárobkovo činných osôb (hlavne v poľnohospodárstve), ktorých právne postavenie je v mnohých členských štátoch neisté, čo môže viesť k určitým finančným a právnym problémom, jednak pokiaľ ide o prístup k materskej dovolenke a pracovnej neschopnosti, akumulácií nárokov na dôchodok a prístup k sociálnemu zabezpečeniu, a jednak v prípade rozvodu;

53. zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť, aby si boli štátni príslušníci tretích krajín vstupujúci na územie Európskej únie vedomí existujúcich zákonov a spoločenských noriem v oblasti rodovej rovnosti v spoločnosti hostiteľskej krajiny, aby sa tak zamedzilo diskriminačným situáciám, ktoré vyplývajú z nedostatočnej informovanosti o právnom a sociálnom prostredí;

54. žiada členské štáty, aby odmietli odvolávanie sa na zvyky, tradície alebo rôzne náboženské cítenie na ospravedlnenie akejkoľvek formy násilia voči ženám alebo na prijatie politík, ktoré by mohli ohroziť život žien;

Sexuálna orientácia

55. domnieva sa, že diskriminujúce poznámky vedúcich predstaviteľov politického a náboženského života zamerané proti homosexuálom podnecujú nenávisť a násilie, a žiada, aby ich príslušné vedúce orgány odsúdili;

56. víta zverejnenie prvej tematickej správy agentúry vypracovanej na jeho žiadosť na tému „homofóbia a diskriminácia na základe sexuálnej orientácie v členských štátoch“;

57. pripomína všetkým členským štátom, že v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva je možné uplatňovať slobodu zhromažďovania aj vtedy, keď sú názory tých, ktorí toto právo využívajú, v rozpore s názormi väčšiny, z čoho vyplýva, že diskriminačný zákaz pochodov, ako aj nesplnenie povinnosti poskytnúť primeranú ochranu jeho účastníkom je v rozpore so zásadami zaručenými Európskym súdom pre ľudské práva;

58. nabáda Komisiu, aby predložila návrhy zabezpečujúce uplatňovanie zásady vzájomného uznávania v prípade homosexuálnych párov zo strany členských štátov, či už sú tieto páry v manželskom zväzku alebo žijú v registrovanom občianskom partnerstve, najmä pokiaľ uplatňujú svoje právo na voľný pohyb, ktoré vyplýva z práva EÚ;

59. žiada Komisiu, aby vypracovala štúdiu o situácii transsexuálov v členských štátoch a kandidátskych krajinách, najmä pokiaľ ide o riziko obťažovania alebo násilia;

Xenofóbia

60. nabáda Radu a Komisiu, ako aj rôzne úrovne miestnej, regionálnej a vnútroštátnej správy členských štátov, aby koordinovali svoje opatrenia na boj proti antisemitizmu a útokom proti menšinovým skupinám vrátane Rómov a štátnych príslušníkov tretích krajín v členských štátoch, aby tak zabezpečili rešpektovanie zásady tolerancie a nediskriminácie a podporovali sociálnu, hospodársku a politickú integráciu;

61. nabáda členské štáty, aby rázne trestne stíhali akýkoľvek prejav nenávisti vyjadrený v rasistických mediálnych programoch a článkoch propagujúcich netolerantné názory prostredníctvom nenávistných trestných činov voči Rómom, prisťahovalcom, cudzincom a iným menšinovým skupinám, a to aj zo strany hudobných skupín a pri príležitosti neonacistických koncertov, ktoré sa často môžu verejne uskutočňovať bez akýchkoľvek dôsledkov;

Staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím

62. žiada sociálnych partnerov, aby vyvinuli značné úsilie o odstránenie diskriminácie na základe zdravotného postihnutia alebo veku a aby radikálne zlepšili prístup starších osôb a osôb so zdravotným postihnutím na trh práce a k vzdelávacím programom;

63. domnieva sa, že je dôležité zabezpečiť, aby všetky osoby, ktoré potrebujú geriatrickú starostlivosť alebo starostlivosť v dôsledku choroby či invalidity, mali prístup k vysokokvalitnej starostlivosti a liečbe;

Ozbrojené sily

64. pripomína, že základné práva platia aj za bránami kasární a že sa v plnej miere vzťahujú aj na občanov v uniforme, teda aj na príslušníkov ozbrojených síl;

65. odporúča všetkým členským štátom Únie, aby svojmu vojenskému personálu zaručili právo vytvárať profesijné združenia, združovať sa v nich, aktívne sa zúčastňovať na ich činnosti a kolektívne vyjednávať s cieľom obhajovať ich sociálne záujmy;

66. vyzýva členské štáty, aby svojmu aktívnemu vojenskému personálu priznali právo kandidovať vo voľbách a vstupovať do demokratických politických strán;

67. odporúča členským štátom, aby vytvorili nezávislú občiansku inštitúciu – verejného ochrancu práv – ktorého základnou úlohou bude zaručovať dodržiavanie základných práv v rámci ozbrojených síl;

Migranti a utečenci

Prístup k ochrane

68. je šokovaný tragickým osudom tých, ktorí prichádzajú o život v snahe dostať sa na európske územie, keďže trasy legálnej migrácie z tretích krajín do Európskej únie v podstate neexistujú, v dôsledku čoho sa migranti ocitajú v rukách prevádzačov alebo priekupníkov a/alebo cestou do Európy riskujú život, čoho výsledkom sú tisíce strát ľudských životov ročne;

69. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby namiesto toho, aby všetko svoje úsilie sústreďovali na predchádzanie nelegálnemu prisťahovalectvu, zaviedli radšej realistické a dlhodobé migračné politiky, ako aj pružnejšie pravidlá pre žiadateľov o azyl tým, že vypracujú rozsiahlejší súbor opatrení v oblasti hraničných kontrol, ktoré sa vyznačujú nedostatkom mechanizmov potrebných na identifikáciu možných žiadateľov o azyl na európskych hraniciach, čo vedie k porušovaniu zákazu vyhostenia alebo vrátenia (tzv. zásada non-refoulement), ako je stanovené v dohovore z roku 1951 o štatúte utečencov;

70. vyzýva Radu, aby objasnila úlohy, ktoré prináležia Európskej agentúre pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie (FRONTEX) a členským štátom, keďže nie je jasný a transparentný presný rozsah koordinačnej úlohy agentúry FRONTEX, a spôsob, akým sa vykonávajú operácie, s cieľom zaručiť dodržiavanie ľudských práv pri hraničných kontrolách; domnieva sa, že je nevyhnutné pozmeniť mandát agentúry FRONTEX tak, aby zahŕňal aj záchranné akcie na mori;

71. vyzýva Radu a Komisiu, aby splnomocnili agentúru FRONTEX na nadviazanie štruktúrovanej spolupráce s Úradom Vysokého komisára OSN pre utečencov v záujme uľahčenia operácií zameraných na ochranu ľudských práv;

72. vyjadruje znepokojenie nad tým, že tendencia posúvať hraničné kontroly čoraz ďalej od geografických hraníc EÚ výrazne sťažuje kontrolu toho, k čomu dochádza, keď osoby uchádzajúce sa o štatút utečenca a osoby, ktoré potrebujú medzinárodnú ochranu, prídu do styku s úradmi tretej krajiny;

73. požaduje harmonizáciu kritérií na európskej úrovni, podľa ktorých sa udeľuje štatút utečenca, s cieľom dosiahnuť rovnomernú mieru priznávania tohto štatútu v členských štátoch; pretože konštatuje, že súčasný systém vytvára „azylovú lotériu“, keďže vykazuje diametrálne odlišné miery uznávania štatútu utečenca medzi podobnými skupinami žiadateľov o azyl v rôznych členských štátoch; zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby tieto kritériá zodpovedali prísnym normám, a nie minimálnym, pretože schopnosť prijímať a ochraňovať žiadateľov o azyl je charakteristickým prvkom našich európskych spoločností;

Úprava dublinského systému

74. vyjadruje znepokojenie nad praxou v mnohých členských štátoch, ktoré prostredníctvom procedurálnych obmedzení uplatňovaných na osoby odovzdané v rámci dublinského systému odmietajú žiadosti o azyl podané v neprítomnosti žiadateľa alebo považujú žiadosť za neplatnú z dôvodu neprítomnosti žiadateľa, čím prichádza potenciálne veľký počet žiadateľov o možnosť overiť oprávnenosť ich skúmanej žiadosti, či dokonca o možnosť podať odvolanie;

75. ďalej vyjadruje poľutovanie nad tým, že niektoré členské štáty systematicky uplatňujú zadržiavanie žiadateľov o azyl, ktorí čakajú na presun do štátu zodpovedného za preskúmanie ich žiadosti; domnieva sa, že tieto osoby nemožno zadržať;

Príjem

76. vyzýva všetky členské štáty, aby uplatňovali ustanovenia smernice o prijímaní aj na osoby odovzdané v rámci dublinského systému a zahrnuli do nej pásma, ktoré sú z nej vyňaté, ako sú záchytné centrá a tranzitné pásma; trvá na tom, že pre fungovanie spravodlivého a efektívneho azylového konania sú nevyhnutné primerané podmienky prijímania a že prijímanie musí zabezpečovať blaho a dôstojnosť každého človeka;

77. vyzýva členské štáty, aby pripravili také materiálne podmienky prijímania, ktoré by zaručovali dostatočnú životnú úroveň všetkých žiadateľov o azyl z hľadiska ich zdravia a živobytia;

78. vyzýva Komisiu, aby naďalej prísne hodnotila transpozíciu smernice o prijímaní tak, aby to, že smernica sa netransponovala alebo sa transponovala len čiastočne, neviedlo v mnohých členských štátoch k praxi, ktorá nezodpovedná ani minimálnym normám stanoveným touto smernicou;

79. pripomína, že migranti, ktorí nepodajú žiadosť o azyl, musia byť takisto prijímaní do čistých a primeraných zariadení, v ktorých sa môžu za pomoci tlmočníkov a kultúrnych sprostredkovateľov vyškolených na tento účel oboznámiť so svojimi právami a možnosťami ponúkanými v rámci práva prijímajúcej krajiny, práva Spoločenstva a medzinárodných dohôd; zdôrazňuje, že zariadenia na príjem nemôžu byť zariadeniami zadržiavania;

80. požaduje, aby sa osobitná pozornosť venovala situácii detských utečencov, žiadateľov o azyl a migrantov a detí žiadateľov o azyl, utečencov alebo neregistrovaných osôb, s cieľom zabezpečiť, aby každé dieťa mohlo v plnej miere uplatňovať svoje práva tak, ako sú vymedzené v Dohovore OSN o právach dieťaťa vrátane práva na nediskrimináciu, pričom pri všetkých prijatých opatreniach sa v prvom rade prihliada na jeho záujmy; odsudzuje v niektorých členských štátoch rozvoj duálneho systému v oblasti vzdelávania a rozdielnej starostlivosti a podpory pre deti občanov tohto štátu a deti osôb, ktoré sú štátnymi príslušníkmi iného štátu; odsudzuje situácie, v ktorých sa uprednostnilo uplatňovanie zákonov týkajúcich sa prisťahovalectva pred ustanoveniami zameranými na ochranu dieťaťa;

81. požaduje, aby sa osobitná pozornosť venovala neplnoletým osobám bez sprievodu a odlúčeným od ich rodičov, ktoré prichádzajú na územie Únie ako nelegálni prisťahovalci, a zdôrazňuje záväzok členských štátov týkajúci sa poskytovania pomoci a osobitnej ochrany takýmto osobám; vyzýva všetky úrady na miestnej, regionálnej i vnútroštátnej úrovni a európske inštitúcie, aby neúnavne spolupracovali v záujme ochrany detí pred všetkými formami násilia a zneužívania, zabezpečili bezodkladné určenie poručníka, poskytli im právnu pomoc, uskutočnili pátranie po ich rodine a zlepšili podmienky ich prijímania prostredníctvom primeraného ubytovania, uľahčeného prístupu k zdravotnej starostlivosti, vzdelávaniu a odbornej príprave, najmä pokiaľ ide o výučbu úradného jazyka prijímajúcej krajiny, odborné vzdelávanie a úplné zapojenie do školského systému;

82. pripomína, že úradné zadržanie detí by nemalo existovať a že deti v sprievode svojej rodiny by mali byť zadržané len v prípade skutočne výnimočných okolností, na čo najkratšiu dobu a výlučne vtedy, ak je takéto zadržanie v ich záujme, v súlade s článkami 3 a 37 písm. b) Dohovoru OSN o právach dieťaťa;

Integrácia

83. požaduje väčšiu koordináciu vnútroštátnych politík v oblasti integrácie štátnych príslušníkov tretích krajín a európskych iniciatív v tejto oblasti; zdôrazňuje, že spoločné základné zásady pre koherentný európsky rámec týkajúci sa tejto otázky by mali zaručovať, aby politika integrácie zahŕňala, ale rovnako tak presahovala rámec antidiskriminačnej politiky a rozšírila sa na celý rad oblastí, ako sú zamestnanosť a vzdelávanie;

84. vyzýva na rozvoj integračných programov určených na predchádzanie možným napätiam medzi migrantmi vo vnútri Spoločenstva a pôvodnými spoločenstvami v súvislosti s migráciou po rozšírení Únie;

85. domnieva sa, že najnaliehavejšou potrebou menšín, ktoré sa prisťahovali, je čo najrýchlejšie sa integrovať do spoločnosti krajiny, v ktorej sa usadili, pričom treba zabezpečiť, aby tento proces prebehol v duchu vzájomnosti; domnieva sa, že rovnako tak je dôležité uznať právo každej osoby, ktorá sa narodila a ktorá žije v určitom členskom štáte, na prístup k občianskym právam spojeným s občianstvom, dokonca i v prípade, že tejto osobe nemožno udeliť štátne občianstvo alebo si jeho udelenie neželá;

86. vyjadruje znepokojenie nad tým, že absencia efektívnych politík integrácie spôsobuje vylúčenie stoviek tisícov osôb so štátnou príslušnosťou inej krajiny a osôb bez štátnej príslušnosti z profesionálneho, spoločenského a politického života;

Návrat

87. vyjadruje vážne znepokojenie nad čoraz neistejšou situáciou žiadateľov o azyl, ktorých žiadosť bola v Európe odmietnutá kvôli administratívnej neefektívnosti, zdĺhavým azylovým konaniam, predčasnému návratu alebo návratu do krajín, v ktorých nie je zaručená bezpečnosť, čoraz častejšiemu uplatňovaniu zadržania pred návratom,

neprimeranému návratu zraniteľných osôb, odobratiu sociálnej podpory s cieľom vynútiť si návrat a neprimeraným postupom týkajúcim sa návratu;

88. trvá na tom, že repatriácia osôb by mala prebehnúť až po spravodlivom a úplnom preskúmaní ich žiadosti; domnieva sa, že keď je návrat vzhľadom na kritickú situáciu v oblasti ľudských práv v krajine pôvodu nemožný alebo nehumánny, osoby by mali dostať povolenie na pobyt, ktoré by im umožnilo legálne zotrvať v krajine pobytu;

89. zdôrazňuje, že členské štáty sú zodpovedné za kontrolu životných podmienok a integráciu osôb repatriovaných do ich krajiny pôvodu a za prijatie opatrení s cieľom zabezpečiť pre tieto osoby primeranú pomoc; tým skôr považuje za naliehavé, aby sa zaviedlo sledovanie situácie migrantov, ktorí sú vrátení do tranzitnej krajiny;

Zadržanie a readmisné dohody

90. vyjadruje znepokojenie nad tým, že už niekoľko rokov rastie počet záchytných centier pre cudzincov v členských štátoch a na ich hraniciach; na základe početných správ vrátane správ delegácií svojho Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci, v ktorých sa konštatuje časté porušovanie ľudských práv, žiada, aby sa vykonali tieto opatrenia:

    - zabezpečiť prístup mimovládnych organizácií špecializovaných na ochranu základných práv migrantov a žiadateľov o azyl tak, aby bola ich prítomnosť v záchytných centrách právne zakotvená a nebola len skutkom dobrej vôle,

    - zriadiť nezávislý kontrolný orgán na európskej úrovni, ktorý by bol zodpovedný za dohľad nad záchytnými centrami z hľadiska ochrany ľudských práv,

    - každoročne požiadať agentúru o vypracovanie správy zahŕňajúcej analýzu situácie osôb umiestnených do záchytných centier, ktoré sú v pôsobnosti členských štátov a nachádzajú sa na ich území alebo mimo neho, a predložiť ju Európskemu parlamentu;

91. vyjadruje znepokojenie nad tým, že od roku 2002 sú readmisné doložky začlenené do väčšiny dvojstranných dohôd uzatvorených medzi EÚ a tretími krajinami vrátane obchodných dohôd, čo vedie k narastajúcej externalizácii migračnej politiky Európskej únie, ktorá sa vyznačuje nedostatočnou parlamentnou kontrolou tak na európskej, ako aj na vnútroštátnej úrovni; preto vyzýva Komisiu a Radu, aby zastavili túto prax a v prípadoch, v ktorých sa doložky predsa len vložia, zapojili Európsky parlament do raného štádia rokovaní o takejto dohode a pravidelne mu podávali správu o počte osôb vyhostených z EÚ na základe týchto doložiek;

Sloboda prejavu

92. obhajuje slobodu prejavu ako základnú hodnotu EÚ; domnieva sa, že táto hodnota by sa mala uplatňovať v medziach právnych predpisov, mala by byť spojená s osobnou zodpovednosťou a založená na rešpektovaní práv a pocitov druhých; uznáva, že rovnováha medzi týmito požiadavkami musí byť neustále predmetom demokratickej diskusie;

93. s potešením víta z globálneho hľadiska uspokojivú situáciu v oblasti slobody tlače v členských štátoch, keďže dvadsaťpäť z nich figuruje medzi prvými päťdesiatimi krajinami v celosvetovom rebríčku slobody tlače za rok 2007 organizácie Reportéri bez hraníc, pričom Bulharsko a Poľsko v ňom obsadili 51., resp. 56. miesto;

94. žiada členské štáty, ktoré v uplynulých rokoch použili svoje súdne orgány na porušenie práva novinárov na nezverejnenie svojich zdrojov, aby zlepšili svoje právne predpisy a postupy v súlade s rozhodnutím Európskeho dvora pre ľudské práva z 27. marca 1996 a odporúčaním výboru ministrov Rady Európy o práve novinárov nezverejňovať svoje informačné zdroje[1], keďže porušovanie tohto práva je v súčasnosti najväčšou hrozbou pre slobodou prejavu novinárov v EÚ a keďže za posledné roky nedošlo v tejto oblasti k výraznejšiemu zlepšeniu;

95. považuje slobodu prejavu a nezávislosť tlače za univerzálne práva, ktoré nemôže ohrozovať žiadny jednotlivec ani skupina, ktorí by sa cítili napadnutí hovoreným alebo napísaným slovom; zároveň zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby súdy mohli zaručiť právo na odškodnenie v prípade nepravdivej informácie alebo osočovania, v súlade s platnými právnymi predpismi;

96. domnieva sa, že sloboda tlače by sa mala vždy uplatňovať v medziach zákona, zároveň by však mala venovať pozornosť tomu, že snaha vylúčiť verejnú diskusiu o určitých otázkach, ktorú bolo možné konštatovať v uplynulých rokoch, vedie v mnohých členských štátoch k určitej forme neoficiálnej cenzúry alebo autocenzúry v médiách;

Práva dieťaťa

Násilie, chudoba a práca

97. odsudzuje všetky formy násilia voči deťom a zdôrazňuje najmä potrebu bojovať proti najbežnejším formám násilia, ktoré sa vyskytujú v členských štátoch; sexuálnemu zneužívaniu, násiliu v rodinách, telesným trestom v školách a rôznym formám zneužívania v inštitúciách; žiada, aby sa zaviedli spoľahlivé, dôverné a prístupné mechanizmy, ktoré by umožňovali deťom vo všetkých členských štátoch hlásiť prípady násilia, a aby sa týmto mechanizmom venovala široká publicita;

98. vyzýva členské štáty, aby prijali radikálne opatrenia na zákaz rôznych foriem zneužívania detí vrátane zneužívania na účely prostitúcie, obchodu s drogami, vreckového zlodejstva, žobrania a akýchkoľvek ďalších foriem zneužívania;

99. vyzýva trinásť členských štátov, ktoré nemajú právne predpisy v tejto oblasti, aby úplne zakázali telesné tresty, v zhode so štúdiou OSN z roku 2006 o násilí voči deťom, podľa ktorej ide o najbežnejšiu formu násilia páchaného na deťoch;

100. zdôrazňuje potrebu zabezpečiť, aby všetky politiky tak na úrovni EÚ, ako aj na vnútroštátnej úrovni zohľadňovali odstránenie práce detí vo všetkých jej podobách; domnieva sa, že riadne denné vzdelávanie je najlepším prostriedkom na vyriešenie tohto

[1] (Odporúčanie R (2000 7)

problému, keďže umožňuje jednak predchádzať takémuto zneužívaniu, jednak v budúcnosti prelomiť začarovaný kruh nevzdelanosti a chudoby;

101. poznamenáva, že v niektorých členských štátoch sú tisíce detí zapojených do najhorších foriem práce v mestských a vidieckych oblastiach, a preto žiada členské štáty, aby bojovali proti tomuto problému tým, že budú striktne uplatňovať svoje vnútroštátne zákony, ako aj organizovať vnútroštátne vzdelávacie kampane zamerané na rodičov a deti;

102. pripomína, že takmer 20 % detí v EÚ žije pod hranicou chudoby a že najzraniteľnejšie z nich pochádzajú z rodín s jedným rodičom a/alebo majú rodičov, ktorí sa narodili v zahraničí; preto trvá na tom, že treba prijať primerané podporné opatrenia zamerané na potreby detí vrátane opatrení na podporu rodín, a vyzýva členské štáty, najmä tie s najvyššou mierou chudoby, aby prijali ambiciózne a realistické ciele na zníženie detskej chudoby;

103. vyzýva Komisiu, aby sa usilovala o integráciu rôznych stratégií osobitne zameraných na chudobu detí, nezamestnanosť mladých ľudí a sociálne začlenenie menšín do všetkých príslušných rozvojových stratégií vrátane strategických dokumentov zameraných na znižovanie chudoby a orientačných programov;

Diskriminácia

104. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby venovali osobitnú pozornosť diskriminácii detí, ktorá môžu mať rôzne podoby a ktorú zažívajú najmä deti na ulici patriace k určitým etnickým menšinám a skupinám migrantov, ako aj zdravotne postihnuté deti a ktorá vedie k obmedzenému prístupu k vzdelaniu a zdravotnej starostlivosti;

105. požaduje, aby sa s ohľadom na rómske deti, najmä – ale nielen – v členských štátoch, v ktorých tvoria Rómovia významnú etnickú menšinu, prijali osobitné opatrenia s cieľom skoncovať s ich diskrimináciou, segregáciou, sociálnym vylúčením a vylúčením zo školského systému, ktorých sú často obeťami; žiada najmä členské štáty, aby sa snažili o odstránenie nadmerného – a úplne neodôvodneného – podielu rómskych detí v ústavoch pre mentálne postihnutých, aby organizovali kampane na podporu školskej dochádzky a bojovali proti tomu, že mnoho rómskych detí je zbavovaných preukazu totožnosti;

106. naliehavo vyzýva členské štáty, aby zrušili všetky obmedzenia týkajúce sa práva rodičov na kontakt so svojimi deťmi, ktoré vyplývajú z rozdielnej štátnej príslušnosti, najmä pokiaľ ide o voľbu hovoriť iným jazykom, než je úradný jazyk danej krajiny, ak táto prax poškodzuje záujem dotknutého dieťaťa a diskriminuje rodičov a deti na základe jazyka;

Spravodlivosť pre mládež

107. domnieva sa, že zadržiavanie neplnoletých delikventov musí byť až posledným opatrením a musí mať čo najkratšie možné trvanie, a preto žiada, aby sa pre neplnoleté osoby stanovili alternatívy k uväzneniu; trvá na tom, aby sa zaručili opatrenia v oblasti prevýchovy, ako sú verejnoprospešné práce, s cieľom zabezpečiť opätovnú sociálnu a profesionálnu integráciu týchto osôb;

108. poznamenáva, že vek trestnoprávnej zodpovednosti nie je vo všetkých členských štátoch rovnaký, a vyjadruje znepokojenie nad tým, že v niektorých členských štátoch sú deti pravidelne predvolávané na súd pre dospelých, zatiaľ čo v iných štátoch sú osobitné súdy pre mladistvých zatvorené; žiada členské štáty, aby zladili svoje právne systémy tak, aby žiadne dieťa nebolo súdené rovnakým spôsobom ako dospelá osoba;

109. vyzýva všetky členské štáty, aby zabezpečili efektívne a nezávislé zastúpenie detí vo všetkých súdnych alebo obdobných konaniach, ktoré sa ich týkajú, a aby sa určil ich právny zástupca v prípade, že žiadny člen ich rodiny nemôže konať v ich mene; zdôrazňuje, že všetky deti vrátane tých, ktoré sú umiestnené v zariadeniach sociálnoprávnej starostlivosti, by mali byť príslušnými orgánmi informované o existencii mechanizmov podávania žaloby;

Pomoc pre deti

110. vyzýva členské štáty, aby svojim konaním zaručili dieťaťu právo na rodinu a aby našli efektívne riešenia, ktoré by zabránili opúšťaniu detí; vyzýva ich, aby upustili od politiky veľkých zariadení a radšej reformovali, rozvíjali a posilňovali efektívne alternatívne pedagogické štruktúry, ktoré sú založené na rodine a spoločenstve; vyzýva Komisiu, aby preštudovala a navrhla spoločnú definíciu medzinárodnej adopcie a politiku EÚ v tejto oblasti;

111. naliehavo vyzýva členské štáty, aby prijali potrebné opatrenia, ktoré by umožnili zabezpečiť kvalitu štruktúr starostlivosti o deti vrátane súvislého odborného vzdelávania, dobrých pracovných podmienok a primeranej mzdy pre tých, ktorí sa v rámci svojho povolania venujú deťom; zdôrazňuje, že takéto štruktúry a ich personál poskytujú deťom pevný základ pre ich budúcnosť a prinášajú osoh aj rodičom, najmä tým, ktorí sú mimoriadne pracovne vyťažení, alebo rodinám s jedným rodičom a že takisto ponúkajú alternatívu deťom s nedostatočným alebo neexistujúcim rodinným zázemím;

112. konštatuje, že dostupnosť starostlivosti o malé deti v podobe spoločných zariadení (jasle, materské školy) je jedným z najlepších prostriedkov na vyriešenie problému zosúladenia rodinného a profesionálneho života a na zabezpečenie rovnosti príležitostí a socializácie detí v ranom štádiu vývoja dieťaťa;

Účasť

113. pripomína, že deti majú právo vyjadriť svoj názor podľa svojho veku a zrelosti a že im treba umožniť, aby patrili do skupiny detí alebo do určitého zoskupenia, kde by mohli stretávať iné deti a vyjadrovať sa v tomto prostredí; preto vyzýva členské štáty a miestne orgány, aby podporovali projekty, ktorých cieľom je naučiť deti vyjadrovať sa takýmto spôsobom, a to v rámci miestnych detských rád alebo parlamentov, pričom by zabezpečili zapojenie najviac vylúčených detí a dostatočné šírenie informácií o týchto aktivitách medzi deťmi;

114. s potešením víta skutočnosť, že Komisia spustila fórum zhromažďujúce zástupcov európskych inštitúcií a národných a medzinárodných organizácií pôsobiacich v oblasti práv dieťaťa; domnieva sa, že účasť detí by mala byť jedným z hlavných cieľov fóra, a v

tejto súvislosti vyzýva Komisiu, aby zabezpečila účasť detí na všetkých etapách činnosti fóra;

115. domnieva sa, že je dôležité, aby sa im informácie o právach dieťaťa sprostredkovali prístupným spôsobom a primeranými prostriedkami: vyzýva Komisiu, aby vytvorila efektívne komunikačné nástroje na zlepšenie poznatkov, ktoré majú deti o svojich právach, o situácii detí v členských štátoch a o aktivitách EÚ v tejto oblasti;

Sociálne práva

116. domnieva sa, že proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu nemožno bojovať inak než tým, sa zaručia hospodárske a sociálne práva pre všetkých; v tomto ohľade schvaľuje rozhodnutie vyhlásiť rok 2010 za Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby sa v tejto súvislosti dohodli na ambicióznych cieľoch a usilovali sa o ich dosiahnutie;

117. zdôrazňuje skutočnosť, že existuje súbor základných nedeliteľných a vzájomne prepojených práv, ktoré treba zaručiť pre všetky ľudské bytosti;

118. žiada členské štáty, ktoré ešte neratifikovali Európsku sociálnu chartu revidovanú Radou Európy, aby tak bezodkladne urobili;

Chudoba

119. zdôrazňuje rastúci význam, ktorý treba priznať politikám aktívneho začleňovania osôb, ktoré sa najviac vzdialili od trhu práce;

120. praje si, aby sa sociálny rozmer skutočne zohľadnil vo všetkých politikách EÚ;

121. vyjadruje sa v prospech modelu sociálneho a trvalo udržateľného rozvoja, ktorý by bol v súlade s prístupom založeným na sociálnych právach a ktorého cieľom by bola najmä väčšia sociálna súdržnosť;

122. požaduje, aby sa na európskej úrovni zaviedli nástroje zamerané na stanovenie sociálnych noriem na vysokej úrovni s cieľom zaručiť všetkým prístup k primeranej úrovni príjmov a k vysokokvalitným službám všeobecného záujmu;

123. domnieva sa, že univerzálny prístup k službám všeobecného záujmu je dôležitým sociálnym právom;

124. pripomína, že boj proti chudobe musí prebiehať v spolupráci s najchudobnejšími skupinami obyvateľstva, ktorých sa i najviac týka a ktoré teda môžu najlepšie svedčiť o dôsledkoch neexistujúceho prístupu k právam a spôsobe, akým by sa mohla táto situácia napraviť; požaduje zavedenie participatívnej demokracie, v rámci ktorej by sa venovala osobitná pozornosť účasti osôb, ktoré čelia chudobe, vylúčeniu, rôznym formám diskriminácie a nerovnosti;

Zdravie

125. zdôrazňuje, že hlavnú úlohu v systéme zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti musí zohrávať jednotlivec ako príjemca služieb a že jeho práva majú prednosť pred výnosnosťou verejných zdravotných služieb;

126. konštatuje, že niektoré členské štáty zvyšujú podiel nákladov na zdravotnú starostlivosť, ktorý musia prevziať pacienti, a v tejto súvislosti žiada, aby znevýhodnené skupiny mali naďalej bezplatný prístup k adekvátnej zdravotnej starostlivosti; zdôrazňuje, že všeobecné pokrytie musí byť založené na solidarite a musí poskytovať bezpečnostnú sieť proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, pričom má prinášať úžitok najmä osobám s nízkym príjmom a osobám, ktorých zdravotný stav si vyžaduje intenzívnu, dlhodobú alebo nákladnú starostlivosť;

127. vyzýva vlády členských štátov, aby podporovali koordináciu preventívnych zdravotníckych programov zameraných na rôzne vekové skupiny a prednostne zahŕňajúcich podporu zdravia a vzdelávania v oblasti zdravia a aby pri využívaní zdravotníckych služieb venovali viditeľne zvýšenú pozornosť prevencii;

Pracovníci

128. zdôrazňuje, že je potrebné zlepšiť transparentnosť trhu práce tak, aby každá práca (práca na dobu určitú, na dobu neurčitú, na plný alebo čiastočný úväzok a práca platená na hodinovom základe) bola legálna, patrične odmeňovaná a aby sa pri nej plne dodržiavali práva pracovníkov;

129. vyzýva členské štáty a Komisiu, aby pri vypracúvaní nových návrhov v týchto oblastiach pamätali na to, že súčasné práva pracovníkov by mali byť doplnené o nové práva, napríklad o právo na prístup k celoživotnému vzdelávaniu a odbornej príprave;

130. uznáva, že v mnohých členských štátoch je minimálna mzda na veľmi nízkej úrovni alebo pod hranicou životného minima, a preto vyjadruje želanie, aby sa na európskej úrovni zaviedla metodika na vymedzenie národnej minimálnej mzdy s cieľom zaručiť, aby všetci pracovníci v EÚ boli odmeňovaní spôsobom, ktorý im umožní uspokojiť svoje základné životné potreby;

131. naliehavo vyzýva členské štáty a kandidátske krajiny, aby pristúpili k ratifikácii dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (MOP) a k ich plnému vykonávaniu; žiada Komisiu a členské štáty, aby podporovali MOP pri posilňovaní jej systému a kontrolných mechanizmov;

132. povzbudzuje podniky, aby prijali zodpovedné a nediskriminačné politiky náboru zamestnancov a profesionálneho rozvoja s cieľom podporovať zamestnanosť žien a osôb znevýhodnených na trhu práce;

133. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby navrhli stratégie, ktorých cieľom by bolo ponúknuť kvalitné pracovné miesta osobám najviac vzdialeným od trhu práce, a aby bojovali proti fenoménu „chudobných pracovníkov“; domnieva sa, že takéto stratégie by sa mali

zameriavať na otázky spravodlivej výšky mzdy, primeranej rovnováhy medzi pracovným a rodinným životom, kvalitných pracovných podmienok a istoty zamestnania;

Neštandardní pracovníci

134. vyzýva členské štáty, aby ratifikovali dohovor OSN o právach migrujúcich pracovníkov[1] a upriamili pozornosť na skutočnosť, že väčšina pracovníkov, ktorí pracujú bez náležitých prisťahovaleckých dokladov, vykonáva prácu, ktorá je legálna a nevyhnutná pre európske ekonomiky, ako je zber ovocia, stavba a údržba budov, starostlivosť o chorých, staršie osoby a deti;

135. vyzýva európske inštitúcie a členské štáty, aby prestali používať výraz „nelegálni prisťahovalci“, ktorý má veľmi negatívny odtieň, a používali radšej výrazy „neštandardný pracovník/migrant“ alebo „neregistrovaný pracovník/migrant;

136. opätovne potvrdzuje, že pracovné právo existuje na ochranu pracovníkov, ktorí sa ocitli v nerovnoprávnom pracovnom pomere, čo je presne prípad neregistrovaných pracovníkov, a žiada členské štáty, aby hájili právo organizovať sa pre všetkých pracovníkov vrátane neregistrovaných;

137. vyzýva Komisiu, aby s rovnakou prioritou a naliehavosťou pristupovala k prisťahovaleckej politike, ktorá je v štádiu rozvoja, a k „sankciám voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín bez povolenia na pobyt“, a to tým, že sa nimi bude zaoberať v rámci jedného balíka;

138. zdôrazňuje, že prvoradou úlohou inšpekcie práce je chrániť pracovníkov, a nie uplatňovať zákony o prisťahovalectve, a preto vyzýva členské štáty, aby:

- rozlišovali otázky štatútu prisťahovalcov od inšpekcií na pracovisku a zabezpečili, aby neregistrovaní pracovníci mali možnosť bezpečne podať sťažnosť na protiprávne konajúceho zamestnávateľa bez toho, aby riskovali vyhostenie,

- investovali do vzdelávania inšpektorov práce a osôb, ktoré neregistrovaným pracovníkom ponúkajú pomoc, pokiaľ ide o možnosti podania oficiálnej sťažnosti v prípadoch porušenia pracovnoprávnych predpisov,

- vytvorili systém trestných opatrení, ktorý by netrestal pracovníkov namiesto zamestnávateľov;

Bývanie

139. poznamenáva, že bývanie má v Európe čoraz väčšiu trhovú hodnotu, čo vedie k neustálemu a neúmernému zvyšovaniu cien, a tým k vylúčeniu mnohých osôb z trhu s nehnuteľnosťami, čím dochádza k porušovaniu ich práva na dôstojné bývanie;

[1] Medzinárodný dohovor o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín, ktorý prijalo Valné zhromaždenie OSN rezolúciou 45/158 z 18. decembra 1990.

140. domnieva sa, že nedostatok dôstojného a prístupného bývania vo všetkých členských štátoch je faktorom, ktorý u ľudí spôsobuje chudobu a udržuje ich v nej; vyzýva Komisiu, aby vzhľadom na kľúčovú úlohu, ktorú zohráva bývanie v rámci politík sociálneho začlenenia, podporovala členské štáty pri zlepšovaní ich systémov sociálneho bývania;

141. vyzýva členské štáty, aby zaviedli stratégie bývania s primerane vymedzenými cieľmi, prioritami a rozpočtom a inšpirovali sa pritom minimálnymi prvkami, ktoré opisuje komisár pre ľudské práva Rady Európy vo svojom stanovisku o práve na bývanie, ktoré bolo zverejnené v októbri 2007;

Staršie osoby

142. zastáva názor, že starnutie obyvateľstva predstavuje výzvu a musí sa považovať za príležitosť na užšie zapojenie osôb s dlhoročnými a kvalitnými skúsenosťami do spoločnosti, čo prispeje aj k podpore aktívneho starnutia;

143. zastáva názor, že osobitnú pozornosť treba venovať osamelým starším ženám, ktoré predstavujú osobitne zraniteľnú skupinu a často práve ony ako prvé upadnú do chudoby v prípade spomalenia rastu hospodárstva;

144. odporúča členským štátom, aby zaviedli systematické lekárske prehliadky pre staršie osoby s cieľom predchádzať zhoršovaniu kvality ich života a prípadnej dlhodobej hospitalizácii a podľa možností uprednostňovať domácu ošetrovateľskú službu;

* * *

145. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade a Komisii, vládam a parlamentom členských a kandidátskych štátov, agentúre, Výboru ministrov a Parlamentnému zhromaždeniu, ako aj Komisárovi Rady Európy pre ľudské práva a príslušným orgánom Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a Organizácie Spojených národov.